

תפיסות של מנהלים את מקומו של ועד ההורים הבית ספרי

ארנון קליין, מכללה ירושלים, arnon379@gmail.com

ד"ר חיים שקד, מכללת חמדת הדרום, haim.shaked@hemdat.ac.il

רקע: החברה הישראלית נמצאת בעיצומו של תהליך שבו ההורים מבקשים לממש את זכותם להשפיע על החינוך הניתן לילדיהם בבית הספר (פרידמן ופישר, 2002).

מטרות: מחקר איכותני זה בוחן את האופן בו תופסים מנהלי בתי ספר יסודיים בחמ"ד את מקומו ושילובו של ועד ההורים הבית ספרי.

שיטה: במהלך המחקר נערכו שישה ראיונות עומק מובנים למחצה. ניתוח הנתונים נעשה בדרך של קידוד וחילוץ קטגוריות.

ממצאים: המחקר זיהה חמש גישות שונות ביחס למהות הקשר בין המנהל לוועד ההורים. לגישות אלה השלכות משמעותיות על המתרחש בקהילת בית הספר, והן קשורות בקשר ישיר ועקיף לאופיים ומעמדם של המנהלים וכן לגישתם להגדרת תפקידם החינוכי בבית הספר.

הגישות שעלו: (1) הגישה המשתפת, שבה המנהל רואה בוועד הורים שותף לדרך, ובה המנהל לוקח את ועד ההורים לצידו ומשתמש ואף נעזר בהם כחלק מהווי בית הספר בכללותו; (2) הגישה האינדיבידואלית, שבה המנהל מהווה מוביל יחידני המנסה להשאיר בידי אלה הסמכויות והגישות החינוכיות ומתוך כך מפלס לעצמו דרך להתנהלות עצמית אשר תמעיט את מקומו של ועד הורים; (3) הגישה התועלתנית, שבה רואה המנהל את ועד ההורים ככלי פרקטי ליישום צרכים מסוימים אשר קשה לו להשיגם בכוחות עצמו; (4) הגישה המאפשרת, שבה מנסה המנהל לשמור על עמדה ניטרלית אשר מחד לא דוחה את מקומם של ועד ההורים ומאידך לא מכניסה אותם כשותפים פעילים של המערכת ללא צורך; (5) הגישה המרצה, שבה המנהל נמצא בעמדה שמנסה למצוא חן ולרצות ומתוך כך ועד ההורים הוא המכתיב את עמדת בית הספר והמנהל משמש כעושה רצונם.

מתוך הממצאים שעלו ניתן לראות חיזוק לגישה הקיימת כיום במערכת החינוך המעודדת גישה משתפת, כאשר במקביל לכך עולה הצורך לתת מענה לנעשה בשטח הן מצד המנהלים בשמירה נכונה על סמכותם ומקומם והן מצד שילובם הנכון של וועדי ההורים ביצירת כלים לגישור ועובדה נכונה.

תרומות: המחקר יכול לשמש את מעצבי המדיניות בישראל, את אלו הממונים על בחירת מנהלים, ובעיקר את מנהלי בתי הספר, הנדרשים למסגרת מושגית שתאפשר להם לחשוב על הקשר שלהם עם ועדי ההורים.